

ÖT KARIKA, HÉT ARANY

A TÁRKI és az Image Factory
kutatási jelentése az olimpiáról

2008. augusztus 6.

TÁRSADALMI KLÍMA RIPORT 8.

TARTALOM

> Mit gondolnak az emberek?

>>> 3. oldal

> Mit lép a politika?

>>> 6. oldal

> Hogyan reagál az üzleti élet?

>>> 11. oldal

> Mit üzen a média?

>>> 15. oldal

A Társadalmi Klíma Riportról

Társadalmi Klíma Riport címmel a TÁRKI és az Image Factory a közvéleményt leginkább foglalkoztató témákat járja körül:

1. Reprezentatív kutatás segítségével vizsgáljuk meg, **miként vélekednek az emberek** az aktuális kérdésekről.
2. Részletes kommunikációs- és médiaelemzés során állapítjuk meg, hogy **a politikai és az üzleti élet szereplői hogyan kapcsolódnak** a témáról folyó párbeszédhez.
3. Vizsgálatunk arra is kiterjed, hogy **a média mi-ként dolgozza fel** a napirenden lévő ügyeket.

Módszertanunk tudományos alapokon nyugszik, elemzésünk során mégis igyekszünk kerülni a tudományos szakzsargont. Célunk ugyanis, hogy mindenki számára érthetően, gyorsan befogadhatóan, a lényeges összefüggésekre fókuszálva adjunk átfogó és izgalmas képet a mindannyunkat érintő jelenségekről.

A Társadalmi Klíma Riport aktuálisan vizsgált témái az adott időszak leggyakrabban napirenden lévő ügyei közül kerülnek ki.

A borítón látható kép forrása:

The Official Website of the Beijing 2008 Olympic Games

<http://en.beijing2008.cn/spirit/beijing2008/graphic/n214070893.shtml>

Az újkori olimpiai játékok – az eredeti ókori események szellemiségét követve – a mai napig a békét szimbolizálják, és milliók számára jelentenek kollektív, euforikus élményt, akár egy világcsúcs régóta várt megdöntésekor, vagy éppen egy nemzeti siker kivívása esetében. Mi, magyarok is bizonyonnan hatalmas ovációban törünk majd ki egy-egy magyar aranyérem megszerzésekor. Minden magasztos eszmei háttér ellenére az olimpiát sem kerülte el a politika – sőt, gyakran vált a nemzetközi diplomácia és a belpolitikai csaták érdekérvényesítési terepévé. Éppen olyan fontos a politika, a média, mint a gazdasági élet szereplői számára, óriási gazdasági jelentőségéről nem is beszélve. Legfrissebb riportunkban az ötkarikás játékok kérdését járjuk körbe.

MIT GONDOLNAK AZ EMBEREK?

Csak minden negyedik magyart hoz lázba az olimpia

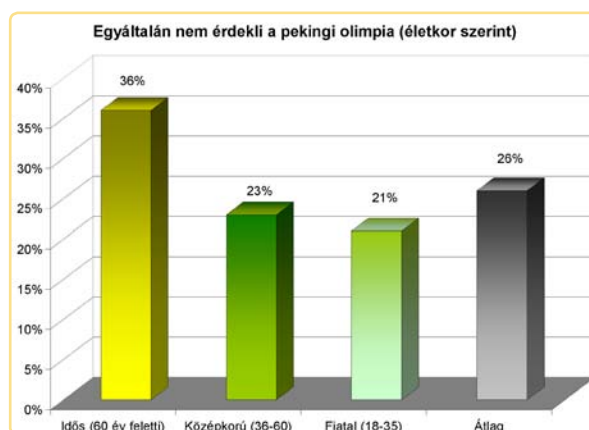
A magyar lakosság négy, nagyjából azonos méretű csoportra osztható az olimpiához fűződő viszonya alapján. Minden negyedik magyar állampolgárt nagyon érdekel az olimpia, és igyekszik minden versenyszámot megtekinteni. 23 százalékuk csak a magyar sportolókra kíváncsi, 27 százalékuk véletlenszerű közönsége a versenyeknek, míg 26 százalékukat hidegen hagyják a játékok.

A válaszadók neme erősen meghatározza az érdeklődés fokát. Míg a férfiak 35 százalékát érdekli nagyon az

olimpia, addig a nőknél ez az arány csak 16 százalék.

A felmérésből az is kiderült, hogy az érdektelenség a „korral jár”. Az idősek 36, a középkorúak 23, míg a fiataloknak csak 21 százalékát nem hozza lázba a világ legrangosabb sporteseménye.

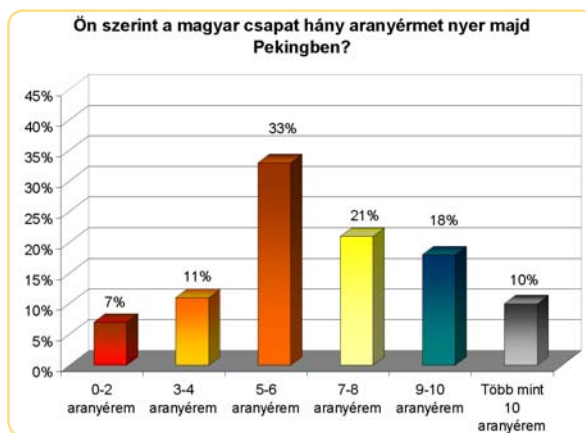
Úgy tűnik az iskolában eltöltött évek a sport szeretetét is fokozzák, hiszen minél magasabb valakinek az iskolai végzettsége annál kevésbé valószínű, hogy nem követi a pekingi eseményeket.

Hét aranyéremre számítunk Pekingben

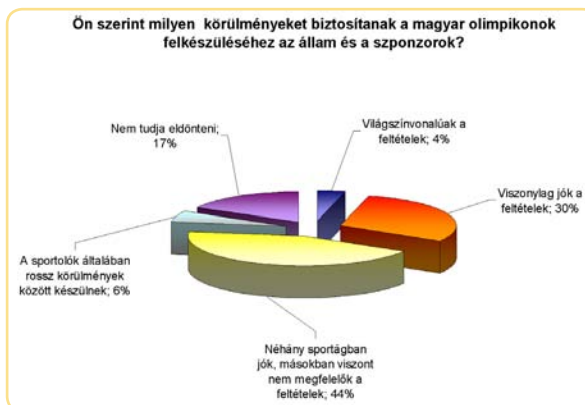
A magyarok csapatunk rosszabb olimpiai szereplésére számítanak Pekingben, mint 2004-ben Athénban, ahol 8 arannyal gazdagodott a magyar küldöttség. A megkérdezettek válaszainak átlaga szerint ugyanis 7 aranytal távozzunk majd a kínai fővárosból.

A válaszadók egyharmada a sportvezetők által is általában reálisnak gondolt 5-6 arannyal számol. Természetesen az átlagnál optimistábbak és pesszimistábbak is akadnak köztünk. A pesszimisták aránya 18 százalék, ők 5 aranytal kevesebbet várnak. Az optimisták aránya ennél magasabb: a lakosság 28 százaléka 9 vagy ennél is több aranyéremmel kalkulál.

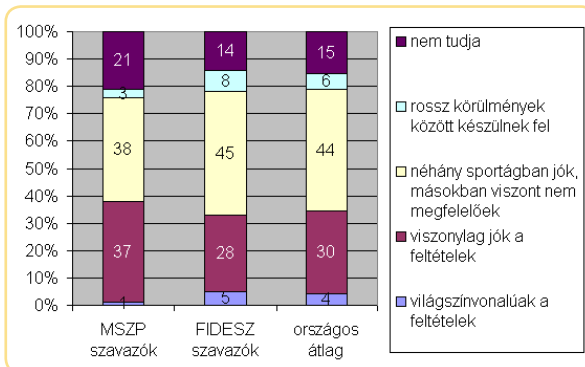
Csak minden harmadik magyar szerint adottak a feltételek a sikeres pekingi szerepléshez

A megkérdezettek 34 százaléka gondolja, hogy a sportolónk világszínvonalú vagy viszonylag jó feltételek között készülhetnek a pekingi megmérettetésre. A válaszadók legnagyobb aránya úgy látja, néhány sportágban jók, másokban viszont nem megfelelőek a feltételek. Elég magas a bizonytalanok aránya, minden hatodik magyar nem tudja megítélni olimpiaknjaink felkészülési körülményeit.

A felkészülési körülményeket a budapestiek ítélik meg a legkritikusabban: csak minden negyedik fővárosi gondolja világszínvonalúnak vagy jónak a sportolók lehetőségeit.

Az MSZP szavazói az átlagosnál (30%) magasabb arányban vélik úgy, hogy Magyarországon viszonylag jók a felkészülési feltételek (37%) és kevesebben vannak azok körében, akik szerint ez csak néhány sportágra igaz (38%):

A magyarok fele szeretne olimpiát Budapesten

Az olimpia évében arra is rákérdeztünk: mit gondolnak a magyarok arról a kezdeményezésről, hogy Budapest megpályázza a 2020-as nyári olimpia megrendezését. A megkérdezettek fele támogatja a pályázatot, és csupán a lakosság 6 százaléka nem tud véleményt nyilvánítani a kérdésben. (Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy ez az arány egy esetleges hazai rendezésű olimpia iránti szimpátiaként értelmezhető, nem a rendezés tényleges – annak minden gazdasági mellékhatásával együtt végiggondolt – támogatottságnak.)

Budapest olimpiai pályázatának támogatása összefügg azzal, hogy a megkérdezett mennyire érdeklődik a sportesemények iránt. Amíg a támogatók aránya majdnem kétharmados azok körében, akik minden versenyszámot igyekeznek majd megnézni az olimpián, addig ugyanez az arány 37 százalék azok között, akiket egyáltalán nem érdekelnek a pekingi események.

A férfiak (57%) és a fiatalok (60%) körében felülreprezentáltak a pályázat támogatói, míg a nők (47%) és az idősek (39%) az átlagosnál kevésbé szeretnék, ha Budapest bejelentkezne a 2020-as olimpiai játékok rendezési jogáért.

A FIDESZ szavazói az átlagosnál (52%) magasabb arányban támogatják az olimpiai játékok hazánk általi rendezését (57%), míg az MSZP támogatói kisebb mértékben pártolják azt (45%).

Érdekes eredmény, hogy a játékok helyszínéül el-képzelt Budapesten a legalacsonyabb a pályázat támogatottsága. Ezzel szemben átlagon felül lelkesednek a hazai rendezés megpályázásáért a vidéki városokban és községekben élők.

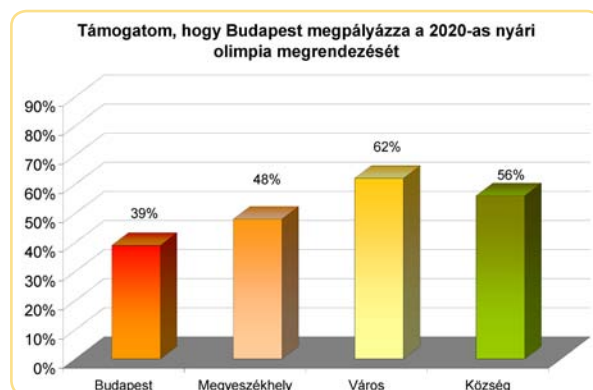
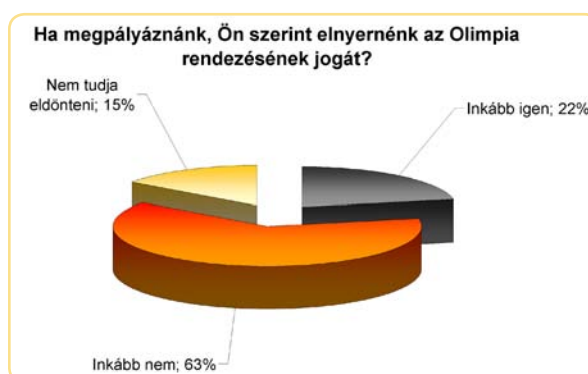
Csak minden ötödik magyar szerint van esélyünk a győzelemre

Annak ellenére, hogy a pályázatot a lakosság többsége támogatja, a lehetséges rendezés tekintetében a legtöbben szkeptikusak. Csak a lakosság egyötöde gondolja

úgy, ha pályáznánk, meg is nyernénk a rendezés jogát, míg kétharmaduk ellenkezően vélekedik.

A pályázat sikerének megítélését erősen befolyásolja, hogy a megkérdezett támogatja-e a pályázatot. Amíg a pályázat támogatóinak 38 százaléka bízik a sikerben, addig a pályázat ellenzőinek csupán 4 százaléka.

A pályázat sikerében bizakodók körében a fiatalok (26%) felülreprezentáltak, míg az idősek (16%) és a budapestiek (17%) az átlagosnál kevésbé bíznak abban, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság a magyar fővárost választaná a pályázó városok közül.

MIT LÉP A POLITIKA?

Történelmi áttekintés – a sport szerepe a II. világháború után

Magyarországon az államszocializmus évei alatt a sportra – a keleti blokk többi országára is jellemző módon – kiemelt figyelem hárult. A hidegháborús korszakban a világ megosztottsága, a kelet-nyugat rivalizálása a sportra is kiterjedt: a szocialista országok versenyzőinek le kellett győznie nyugati ellenfeleiket, és fordítva. Maguk a versenyzők is többször politikai kampányok részévé váltak. Az olimpián, a világ legnagyobb és legfontosabb sportrendezvényén, a résztvevők nem csupán országuk dicsőségéért küzdöttek, mintegy a politikai rendszer sikerességét hivatottak bizonyítani. Végérvényesen kiderült, hogy az – ókori – olimpia alapeszménye, a sport mindenkefelettsége az újkorban puszta illúzió, a politikától elválaszthatatlan jelenség.

Jól mutatja ezt a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB) története is. A háború után újjáalakult szervezet 1948-ban veszítette el függetlenségét, s a szovjet példa nyomán tagjait elsődlegesen politikai szempontok alapján nevezték ki, így az állami sportvezetés fiókintézményeként működött.

Az 1952-es helsinki olimpián – az első, melyen a Szovjetunió is részt vett - az első magyar arany is a politika közrejátszásával jött össze. A MOB honlapján olvasható történet szerint Korondi Margit tornász és edzője, Herpich Rezsőné, a sportág „Vali nénije” a versenynap hajnalán utasítást kapott Rákositól, hogy alul kell maradnia szovjet ellenfelével szemben. A pártvezetés azonban valószínűleg megijedt, hisz ez már a ötödik játéknappal volt, magyar arany nélkül. Pár órával később újabb távirat érkezett: „Tégy meg mindent, hogy nyerjünk, stop.” S Vali néni tudta a dolgát: vizitált az ismerős pontozóbíróknál, majd az eligazításon szinte „kockázat nélkülire”

redukálta Korondi gyakorlatát, aki annak felénél leugrott a szerről és olimpiai bajnok lett. A remek tornász nő érdemein természetesen mit sem csökkent ez a történet, az idő folyamán rengetegszer bizonyította tehetségét.

A Los Angeles-ben rendezett olimpián a Szovjetunió és szövetségesei – válaszként az USA 1980-as, moszkvai olimpia bojkottjára – nem vettek részt. Magyarországon – a nép vágyát kifejezve – elterjedt az a hír, hogy mégis megyünk. A szovjet nyomásgyakorlást jól illusztrálja az alábbi vicc: a Magyar Olimpiai Bizottság táviratban közli ezt Moszkvával: „Mégis utazunk. Stop.” Hamarosan megérkezett a válasz: „Gratulálunk. Stop. Lada Stop. Olaj Stop.”

A szervezet a rendszerváltás után visszanyerte függetlenségét. A MOB működésének vezérelvét a NOB egykori elnöke, Juan Antonio Samaranch eszméje határozta meg: a sikeres olimpiai mozgalom alapja csakis az állami sportirányítással kialakított, gyümölcsöző, korrekt együttműködés lehet. Az állam támogatására, a politika segítségére mindenképpen szükség van ahhoz, hogy egy ország sikeres sportnemzetté váljon, elsősorban az utánpótlás-nevelésben, illetve a jelenleg aktív sportolók kiszolgálásában. Ezt megalapozni az oktatáson keresztül, a rendszeres, heti legalább kettő, de inkább három testnevelésórával lehet, tartja a szakvélemény. Ugyanakkor a klubok állami támogatása is nélkülözhetetlen kritérium, főleg ha kevésbé látványos, kisebb tömegeket vonzó sportágról van szó.

Hazánk az egyetlen a NOB alapító országai közül, mely még soha nem adott otthont nyári játékoknak. 1914-ben Budapest elnyerte az 1920-as olimpiai játékok rendezési jogát, azonban az első világháború vesztes országaitól az 1919-es lausanne-i kongresszuson megvonták az indulási jogot, így elúszott a lehetőség a játékok lebonyolítására is. Az 1936-os olimpia rendezéséért is versenybe szállt az ország, ám alulmaradt Berlinnel szemben, majd az 1944-es játékok szervezésére benyújtott pályázatot a második világháború tette semmissé. Hazánk a háború után az 1960-as olimpia rendezésére pályázott legközelebb, ám annak végül Róma adott otthont.

A MOB és a politika kapcsolata a rendszerváltás után

A testület 1989 júniusában nyerte vissza önállóságát és függetlenségét. Ugyan a rendszerváltás után a sport távolabb került a politikától, ám az fél szemmel ekkor is figyelt a sportsikerekre. A Horn kormány Schmitt Pált, a MOB elnökét madridi nagykövetté nevezte ki, abban bízva, hogy a diplomata nagyköveti pozícióból esélyesebben pályázhat a NOB elnöki tisztségére. Az akkori kormány felismerte, hogy a magyar sportsikerek megkönnyítik a nehéz társadalom-lélektani pillanatokat, a keserű pirulák lenyelését, mint például a 90-es évek legnagyobb megszorító intézkedését, a Bokros csomagot.

A MOB önálló szervezetként 2001 és 2004 között rendelkezett a legnagyobb mozgástérrel. Ekkor Közhasznú Köztestületté alakult, a Magyar Tudományos Akadémia után a második civil szervezetként sikerült ezt elérniük. Ám a szervezet csak rövid ideig élvezte a politikától való távolságot: 2004-es sporttörvény megfosztotta a MOB-ot jogositványai többségétől, visszatérve az állami szféra közelébe.

A MOB tagjai között számos, a politikai életben is résztvevő, vagy ahhoz csak közvetetten kapcsolódó, párthoz közel álló személy tűnt fel a rendszerváltás óta. Schmitt Pál, a szervezet elnöke volt a Fidesz főpolgármester-jelöltje 2002-ben, illetve a pártban egészen az alelnöki pozícióig jutott – jelenleg EP-képviselő. Baráth Etele, az MSZP képviselője 1996-tól a MOB gazdasági bizottságának elnöke, 2001-től kilépéséig alelnöke volt. A szocialista Bakonyi Tibor, a MOB alelnöke korábban az MSZP budapesti főpolgármester-helyettese volt.¹

A szervezeten belül nem szabtak gátat az együttműködésnek a tagok által vallott különböző politikai nézetek egészen 2005-ig. Ekkor Schmitt Pál a budai vár-

Juan Antonio Samaranch, aki 1980-tól töltötte be a NOB elnöki tisztségét 2001-ben visszavonult a nemzetközi szövetség irányításától. Öten pályáztak az elnöki pozíció betöltésére, köztük Schmitt Pál is, aki akkor már 18 éve volt a NOB tagja. Végül a belga Jacques Rogge kapta a legtöbb voksot a szavazáson és került az elnöki székbe, míg a magyar sportdiplomata negyedik helyen végzett. Schmitt nemzetközi tekintélyét jól mutatja, hogy a szavazáson megelőzte a NOB alelnökét, a sportban is nagyhatalomnak számító Amerikai Egyesült Államok képviselőjét, Anita deFrantzot. Ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy nem Schmitt Pál az egyetlen magyar, aki vezető tisztséget tölt be nemzetközi sportszervezetben. Kamuti Jenő, olimpiai ezüstérmes törvívó a Nemzetközi Fair Play Bizottság, Aján Tamás a Nemzetközi Súlyemelő Szövetség elnöke.

ban tartott beszédében az MSZP-s MOB tagok szerint vállalhatatlan stílusban beszélt a kormányról. A Fidesz alelnöke nemzetárulónak a nevezte az MSZP politikáját, válaszként többen – köztük Baráth Etele – lemondtak MOB tisztségükről, hangsúlyozva, hogy a szervezet munkáját lehetetleníti el az elnök agresszív politikai szereplésével.

Állami támogatás

Amíg az Európai Unióhoz tartozó országok döntő többségében a sport támogatása az éves költségvetés 1 százalékánál is többet tesz ki, addig nálunk ez a 0.3 %-ot sem éri el.² A magyar állami támogatási rendszer 1989 után sokat változott. Sportszövetségenként és szakáganként eltérő mennyiségű pénzt kapnak a különböző szervezetek, a kiosztott összeg nagyságát az eredményesség határozza meg, de a sportágak nem egyenlő részben jutnak hozzá a rendelkezésre álló anyagi forrásokhoz.

Egy biztos: a MOB bevételeinek jelentős része nem az államtól, hanem a magánszponzoroktól, cégektől, vállalatoktól származik. A szervezet nagy hangsúlyt fektetett marketingtevékenységre az elmúlt másfél évtizedben: több mint öt milliárd forint jutott el ilyen módon a bizottsághoz, nem is beszélve a pénzben nehezen kifejezhető szolgáltatásokról (pl. utaztatás, szállás, telekommunikáció). A marketing szerepe 2005-től különösen hangsúlyos lett, hiszen a MOB működési költségeire csupán évente kb. 50 millió forintos állami támogatást szántak.³

Jól mutatja a hazai sport állapotát a Démász Szeged Vízisport Egyesület helyzete: a klub kilenc, olimpiai részvételre hajtó kajak-kenust és evezőst foglalkoztat, köztük az Athénban két aranyat szerző Janics Natását

¹ A MOB tagjai sorába képviselőt delegáló szervezetek közül az olimpiai érmes szakszövetségek adják a legtöbbet, szám szerint 57-et, szakszövetségenként 3-at. Az olimpiai érmet nem szerző, de az első hatban lévő szövetségek egyenként 2, az egyéb olimpiai szakszövetségek egyenként 1 tagot adnak, a szakszövetségek így összesen 86 tagot tesznek ki a 167 fős testületből. A helyi önkormányzatok 22, a sportegyesületek 16, más szervezetek 23, írott és elektronikus sajtó 5, a NOB magyar tagjai 2, az olimpiai sportágak Nemzetközi Szövetségének elnöke/főtitkára 1, MOB elnökségének meghívása alapján 12 tagot delegál. Forrás: http://www.mob.hu/engine.aspx?page=MOB_mob_alapszabalya

² <http://www.mssz.hu/modules/news/article.php?storyid=3314> (forrás: mob.hu)

³ <http://www.mssz.hu/modules/news/article.php?storyid=3314> (forrás: mob.hu)

és a 2007-es év sportolója szavazáson negyedik helyet elért Vajda Attila kenust. A kilenc versenyző felkészítésének teljes költségvetése tavaly novembertől az augusztusi olimpiáig 29 millió forint, amiből saját erőként 7 millió forintot tudnak mozgósítani. A Magyar Kajak-Kenu Szövetség 7 millió, a sportköltségvetés pedig 7,7 millió forintot ad, a maradékot szponzori bevételekből kell előteremteniük.⁴ Csak összehasonlításképpen, a huszonöt válogatottat, további négyszázhatvan igazolt sportolót valamint tizenhét edzőt foglalkoztató egyesület éves költségvetése 100 millió forint, annyi, mint néhány NB II-es focicsapaté.

Az olimpiai sikerek díjazásával más a helyzet: az állam 2008-ban jóval bőkezűbb, mint négy éve volt. Míg egy athéni – egyéni sportban elért – aranyért 10 millió forintot kaptak sportolónk, addig idén ez 20 milliót hoz majd a versenyzőnek. Az ezüst- és bronzérem arányaiiban még több pénzt jelent: a második helyezést Pekingben 18, a harmadikat 14 millióval honorálják, Athénben az ezüst 8 a bronz 6 milliót ért. A csapatsportokban elért első helyért versenyzőnként 12 millió forintot ad az állam idén. Egyébiránt egészen a nyolcadik helyig kapnak sportolónk pénzt, ez a helyezés idén 2 milliót ér egyéniben, 1,7 milliót csapatsportban.

Az edzők honorálása versenyzőik eredményességétől függ: amennyi jutalmat egy-egy sportág begyűjtött, annak az összegnek a 60%-át szánja a költségvetés a felkészülést segítő edzők és egyéb szakemberek jutalmazására; a pontos felosztásról a sportági szakszövetségek döntenek.⁵

Egyéni olimpiai érmek díjazása (millió forint)⁶

Olimpia	Arany	Ezüst	Bronz
Peking (2008)	20	18	14
Athén (2004)	10	8	6
Sydney (2000)	6,5	4,55	3,25
Atlanta (1996)	6,35	2,4	1,8
Barcelona (1992)	1,55	0,75	0,6

4 http://hvg.hu/itthon/200810_oLIMPIAI_SIKEREK_DIJAZASA_Aranyaron.aspx

5 http://hvg.hu/itthon/200810_oLIMPIAI_SIKEREK_DIJAZASA_Aranyaron.aspx

6 http://hvg.hu/itthon/200810_oLIMPIAI_SIKEREK_DIJAZASA_Aranyaron.aspx

Olimpia Budapesten

A rendszerváltozás után a Fidesz 2002-es politikai kampányában merült fel először komolyan a budapesti olimpia ötlete. Orbán Viktor annakidején nemzeti fejlesztési tervnek nevezte a játékok megrendezésének koncepcióját. Többen úgy tartották akkor, hogy egy hazai rendezésű olimpia gondolata, kizárólag a választások előtt kijátszható, biztos népszerűségnek örvendő taktikai húzás lehet, Kuncze Gábor egyenesen blöffnek, választási kampányfogásnak nevezte.⁷

Az olimpiarendezés kényes téma a politikában: melyik honatyá merne negatívan nyilatkozni egy olyan ügyben, amely mögé szinte az egész ország felsorakozna, ráadásul éppen a választások előtt? Jól mutatja ezt, hogy Orbán Viktor kezdeményezését azonnal üdvözölte Demszky Gábor főpolgármester, Kovács László akkori MSZP-elnök illetve Medgyessy Péter, a szocialisták 2002-es kormányfőjelöltje.

A megnyert választások után az MSZP „megfeledkezett” az olimpiarendezésről. Az ötlet 2005-ben tért vissza a politika talajára. Ekkor indult útjára a Budapesti Olimpia Mozgalom (BOM), amely a politikától függetlenül tűzte zászlajára a hazai olimpia gondolatát. Az ötlet szülőatyja Szalay-Berzeviczy Attila, a Budapesti Értéktőzsde akkori elnöke. A cél érdekében a volt tözsdeelnök valamennyi parlamenti párt támogatását kérte. Elsőként a Fidesz és az MSZP vezetőit kereste meg, akik támogatásukról biztosították a gondolatot.

A BOM és a MOB közötti látszólagos béke a nyilvánosságban egészen a 2006-os választásokig tartott ki. Ezután a két szervezet közötti viszony látványos romlásnak indult: a MOB hivatalos érve egy formális problémára mutatott rá. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) kimondja, hogy az „olimpia mozgalom” kifejezést nem használhatja semmilyen szervezet a nemzeti bizottságokon kívül. Az ügy komolyságát mutatja, hogy a témában Schmitt Pál lausanne-i látogatása során egy órát töltött el Jacques Rogge elnökkel és Howard Stupp jogi igazgatóval a téma megbeszélése végett, akik közölték vele, hogy a pályázatot sem fogják elfogadni, ha nem szűnik meg a szabálysértés.

Ugyanakkor, mint arra többen rámutattak, a MOB részéről tanúsított magatartás mással is magyarázható, mint pusztán az olimpia szó használata körül kialakult presztízscharcra. A BOM mögött felsorakozó hatalmas tőke kellemetlenül érinti a MOB-ot. Bizonyos vélemény-

7 <http://www.origo.hu/itthon/20030425kuncze.html>

nyek szerint a magyar gazdasági elit jelentős részének támogatását élvező BOM hazánk hivatalos olimpiai szervezete elől szipkázza el a potenciális szponzorokat. Ez főleg azután lehet fájó pont a MOB-nak, miután több, a szervezet működését kiemelten támogató nagyvállalat pártolt át tőlük a BOM-hoz, mint például a MOL vagy az OTP.⁸

Peking Tibet árnyékában – fáklyásmenet

Míg nemzetközi szinten Kína tibeti, emberi jogokat semmibevevő magatartása váltotta ki a legnagyobb felháborodást, addig Magyarországon ennek kis visszhangja volt. Berlinben huszonezer ember vonult a Reichstag, a német parlament elé, hogy kifejezze szimpátiáját Tibet iránt. A Kossuth téren száznál is kevesebben gyűltek össze.

A nemzetközi média figyelme leginkább az olimpiai láng útjára összpontosult. A fáklya, amely az egész olimpiai mozgalom üzenetét, az egységet és békességet hivatott szimbolizálni, 137 ezer kilométernyi utat tesz meg, öt kontinens húsz városának érintésével. A „Harmónia útjának”⁹ nevezett ceremónia heves ellenérzést váltott ki a világ több pontján: miután Londonban kínai verőemberek oszlatták a tüntetőket, Párizsban az aktivisták el is oltották a lángot. De keleten sem volt jobb a helyzet. Naganoban tojással, szeméttel dobálták meg a fáklyavivőt, Szöulban egy férfi akarta felgyújtani magát tiltakozása jeléül.

A játéksorozat nyitóünnepségének csúcspontja a fáklyafutás vége, az ünnepség helyszínén a szent láng meggyújtása. A ceremónia az 1928-as amszterdami olimpián kapott először szimbolikus szerepet, de ide még nem futók hozták a tüzet. Az első fáklyafutásra a 11-ik nyári játékokon, az 1936-os berlini olimpián került sor. Ekkor az még nem járta be az összes kontinenst, útja Görögországon, Bulgárián, Jugoszlávián, Magyarországon, Ausztrián és az akkori Csehszlovákián át vezetett. Az ötlet szülőatyja Carl Diem, német származású sportdiplomata volt. A 90-es évek óta a fáklyafutást nemzetközileg ismert nagyvállalatok támogatják, az athéni játékok alkalmával a Samsung és a Coca-Cola 18 millió euróval támogatta¹⁰ annak célbajutását.

A nemzetközi politikai életben is számos, neves politikus jelezte, nem kíván megjelenni a nyári olimpiai játékok nyitóünnepségén. Többek között Hans-Gert Pöttering, az Európai Parlament (EP) elnöke, Stephen Harper kanadai miniszterelnök (bár ő feszített mun-

karendjére hivatkozva marad távol) közölte, nem lesz ott. Nicolas Sarkozy, korábbi kijelentésével ellentétben valószínűleg elmegy, kifejezve a tibeti-kínai párbeszéd felújításával kapcsolatos elégedettségét.

A magyar parlamenti pártok közül egyedül az SZDSZ tette nyilvánvalóvá, egyetlen tagja sem jelenik meg a megnyitó ünnepségen. Mindezt a Liberális Internacionálé májusi, belfesti kongresszusán jelentették be a magyar politikusok.

Az ókori olimpiai játékok egyik fő célja volt, hogy a sportbéli versenyzés mellett rávilágítson a béke fontosságára. Ez a mozzanat a mai napig tetten érhető az olimpiai mozgalom szellemiségében. Erre kiváló példa, hogy Dél-Korea és Észak-Korea több mint 50 éves szembenállása után az egyik első diplomáciai közeledést a 2000-es Sydney-i játékok hozták el. Ekkor a két ország, történelmük során először, közösen vonult fel a nyitóünnepségen. Ezt a hagyományt azóta is őrzik, 2004-ben is együtt jelentek meg és minden bizonnyal így lesz ez Pekingben is.

Dopping

Az athéni olimpián a magyar csapatot ért sorscsepás után a doppingkérdés politikai töltetet kapott: nem ismétlődhet meg hazánkkal még egyszer ez a szégyen. A doppingellenes mozgalom mellett a politika, a MOB és nagyobb sportszervezetek együtt álltak ki. Négy évvel ezelőtt öt különböző doppingvétség következményeként két arany és egy ezüstérem veszett el, mely az ország többi olimpijonjának sikereit is erőteljesen beárnyékolta. A pekingi olimpiára való felkészülés alatt a MOB különösen szigorúan veszi a doppingkérdést, az ellenőrzések sokkal rendszeresebbek a megszokottnál, valamint az állami sportvezetés is különleges hangsúlyt fektet a kérdésre.

8 <http://hetilap.hetek.hu/index.php?cikk=61221>

9 http://www.mob.hu/engine.aspx?page=peking_faklya

10 <http://www.geographic.hu/index.php?act=napi&id=7513>

A MOB engedélyezte Fazekas Róbert diszkoszvető pekingi részvételét. Az athéni olimpián botrányos körülmények között doppingvétség ért sportoló július 22-én Szlovéniában ért el olyan eredményt, mellyel teljesítette az olimpiai kiküldetési szintet. Ez azonban nem lenne elegendő ahhoz, hogy részt vehessen a játékokon. A MOB-nak kell beneveznie minden sportolót az olimpiára, ahol az elsődleges kritérium a szakági olimpiai kvalifikáció teljesítése. Ettől függetlenül más szempontok figyelembe vételével dönthetnek úgy, hogy nem neveznek egy-egy versenyzőt. A négy évvel ezelőtti magyar doppingbotrány-sorozat egyik főszereplője a kötelező doppingvizsgálat előtt elhagyta Görögországot, feltehetően azért, mert félt, hogy ő is csapattársa, Annus Adrián sorsára jut. Annus egy trükkel próbálta meg kijátszani a doppingellenőröket és akart leadni hamis vizeletmintát. Végül Fazekast 2 évre tiltották el a versenyzéstől. Ezek után a MOB úton-útfélen hangoztatott álláspontja a doppinggal szembeni leghatározottabb fellépés volt. A MOB internetes portálján külön részt szentelnek a dopping ellenes hadjáratnak, míg Schmitt Pál július 19-én nyilatkozta, hogy „aki csalni akar, most még kiszállhat”.

Az ügyet tovább bonyolítja, hogy a MOB gyémántfokozatú főtámogatója, a T-Mobile erkölcsi aggályát fejezte ki Fazekas indulásával kapcsolatban. Válaszként Ipkovich György, az olimpikon otthona, Szombathely polgármestere bojkott hirdetését fontolgatta a telekommunikációs céggel szemben.¹¹

Paralimpia

1960 óta rendezik meg a paralimpiát, melyen a fizikai, mentális vagy érzékszervi fogyatékossgal rendelkező sportemberek vehetnek részt. A versenyeket mindig a nyári olimpia évében és az esetek többségében a játékok helyszínén tartják meg. Azonban a NOB nem fogadja el az eseményt, mint az olimpiai mozgalom részét, ezért sem szerepelhet nevében az olimpia kifejezés, így kapta a paralimpia elnevezést.

Hazánk az eddigi játékokon 27 aranyérmet szerzett, a legtöbbet 1980-ban, New Yorkban, szám szerint 13-at. Legutóbb Athénban 1 arannyal és összesen 18 éremmel gazdagították a magyar sport dicsőségtábláját. A mozgalom leghíresebb hazai képviselője Szekeres Pál vívó, aki törözőként olimpiai és világbajnoki bronzérmet szerzett. Egy 1991-es, sajnálatos közúti baleset következtében kerekesszékebe kényszerült, de sportolói pályafutását ez sem szakította meg: több paralimpián indult és győzött, Barcelonában törben, Atlantában törben és kardban diadalmaskodott.

11 <http://index.hu/tech/uzlet/fazek0726/>

HOGYAN REAGÁL AZ ÜZLETI ÉLET?

Nem a részvétel, hanem a győzelem a fontos?

Bő 100 évvel ezelőtt az olimpia szellemiségét Coubertin báró azóta elhíresült mondása jellemezte: „Nem a győzelem, hanem a részvétel a fontos”. Azóta sokat változott a világ, így az olimpia szellemisége is. Ma a győzelem legalább annyira fontos, mint a részvétel. A bajnokok mind nagyobb ismertségre és népszerűsége tesznek szert, s ezzel növekszik a „reklámértékük” is.

A sport szerepe is megváltozott, a XXI. századra kétségkívül a szórakoztatóipar egyik vezető ágazata lett. Az élsportolók ma már hasonlóan nagy sztárok, mint a színészek vagy a zenészek. Ennek megfelelően egyre több piaci szereplő ismerte fel a bennük rejlő üzleti lehetőséget. Egy-egy sportoló támogatása így jól jövedelmező befektetési lehetőséget jelent. Ebből törvényszerűen következik, hogy a vállalatok nem csak támogatják, hanem komoly elvárásokat is fogalmaznak velük szemben. Az élsportolóknak ezért minél jobbnak és eredményesebbnek kell lenniük, ahhoz, hogy kívánatos reklámfelületei legyenek egy-egy hirdetőnek, esetleg maguk váljanak egy márka szimbólumává. Már nem csak magáért a dicsőségért küzdenek, hanem azért is, hogy fenntarthassák a megszerzett státuszukat. Ezáltal az egyéni motiváció is más síkra terelődik, vagyis nem elég ott lenni az olimpián, hanem bizonyítani is kell, hogy érdemesek a piaci szereplők támogatására, illetve, hogy a támogatás ne csökkenjen, sőt lehetőség szerint nőjön. Egy sikertelen szereplés után könnyen eshetnek el hatalmas összegektől a versenyzők, míg siker esetén igen kedvező pozícióban találhatják magukat.

Jelentős szerepet játszik az is, hogy négyévente rendeznek olimpiát, így a legtöbb sportolónak mindössze 2-3 olimpiai játékokon van lehetősége a bizonyításra. Ez növeli a tétet, hisz a sportolói karrierhez képest is viszonylag rövid idő alatt alapozhatják meg az egzisztenciájukat, ugyanakkor egy rosszul sikerült olimpia után hasonlóan rövid úton veszíthetik el addigi presztízisüket.

Miért jó üzlet a MOB támogatása?

Hazánkban az olimpiai játékok igazi sikersztorinak számítanak. Magyarország az olimpiák történetének hetedik legeredményesebb országa, rendszeresen az éremtáblázat elején található. Azokat az olimpiákat leszámítva, ahol Magyarország nem vett részt (1920. Antwerpen és 1984. Los Angeles) a leggyengébb eredmény az éremtáblázat 13. helye, ugyanakkor hazánk 3. helyen zárt 1952-ben Helsinkiben és 1936-ban Berlinben (az utolsó öt olimpián 2004-ben 13., 2000-ben 13., 1996-ban 12., 1992-ben 8., 1988-ban 6.). Ha figyelembe vesszük, hogy hazánkat rendszeresen lényegesen nagyobb népességgel rendelkező országok előzik meg, még nyilvánvalóbb, hogy ez milyen nagy teljesítmény.

A sikeresség természetesen nem került el a magyar nagyvállalatok figyelmét sem, mint ahogy a világ vezető multinacionális cégeinek hazai leányvállalatai számára is kézenfekvő lehetőséget kínál a támogatásra, a nagy népszerűség és magas presztízis miatt könnyen előtérbe kerülhetnek. Az elmúlt olimpiai ciklus alatt, vagyis az

Amikor az olimpiai játékokról esik szó, a legtöbb magyar számára a nyári olimpia jut eszébe. Azonban az olimpiai mozgalomhoz tartoznak a téli játékok is, melyeket először 1924-ben a francia Chamonix városában rendeztek meg. A téli olimpiát szintén 4 évente rendezik meg, ám 1994. óta nem a nyári játékok évében, hanem az azt követő második évben. Magyar sportoló a legutóbbi torinói játékokon érmet ugyan nem nyert, de egy 4. és egy 5. helyet így is magáénak vallhat a küldöttség. Legutoljára 1980-ban, Lake Placid-ben szereztünk érmet a Regőczy Krisztina, Sallai András jégtánc kettős ezüstje révén. A téli olimpiák története során is mindössze 2 ezüst- és 4 bronzéremmel gyarapították sportolóink hazánk olimpiai éremgyűjteményét.

utóbbi négy évben mintegy 450 millió forint támogatást sikerült szereznie a MOB-nak, amely a költségvetésük közel 90%-át teszi ki.¹²

A MOB támogatási struktúrája több lépcsős. A főszponzorok az úgynevezett gyémántfokozatú főtámogatók. Három cég vállalta az ezzel járó költségeket. Ezek közül kettő egy-egy multinacionális cég hazai leányvállalata, míg a harmadik egy 100%-ig a magyar állam tulajdonában lévő vállalatirás. A következő fokozat a gyémántfokozatú támogató, mely kategóriába egy multinacionális sportszergyártó cég hazai leányvállalata tartozik.

A következő lépcsőt az aranyfokozatú főtámogatók jelentik. Ebbe a csoportba négy olyan cég tartozik, melyek közül egyik sem egy multinacionális vállalat. A négyből három cég a maga profiljában országos hálózattal rendelkezik, így az ország számos pontján tudják realizálni a támogatással járó presztízsből adódó profitot. A negyedik egy állami kézben lévő vállalat. Az aranyfokozatú támogatók köre lényegesen szélesebb. Ide 18 vállalat és intézmény tartozik. Érdekesség, hogy Belváros-Lipótváros Önkormányzata is fontosnak találta, hogy támogatása révén a MOB aranyfokozatú támogatója legyen.

A fentiekén kívül külön kategóriát képeznek a támogatók, a Magyar Olimpiai Csapat beszállítói, a kiemelt partnerek, az együttműködő partnerek és az Olimpiai Életút Program támogatói és a velük együttműködő felsőoktatási intézmények.

Ez a struktúra lehetővé teszi, hogy a különböző cégek erejükhez mérten tudják segíteni a magyar olimpiai mozgalmat, így nincsenek kizárva azok a kisebb vállalatok sem, melyek felelősséget éreznek a hazai sport iránt, azonban képtelenek lennének hasonló mértékű támogatást nyújtani, mint egy-egy nagyvállalat.

A fentiekből is látható, hogy az állami szerepvállalás mellett milyen hatalmas és nélkülözhetetlen szükség van a gazdasági szereplők külső támogatására.

Olimpiát rendezni hatalmas presztízs és üzlet

Olimpiát rendezni hatalmas üzlet, ugyanakkor óriási kockázat is – szólnak a közkeletű érvek pro és kontra. Óriási befektetést igényel, de a rendező város hosszú távon minden bizonnyal megtérülésre számíthat. A

gazdasági potenciál nem csak a különböző szponzori szerződéseken érezteti hatását, hatalmas üzlet olimpiát rendezni. Ez óriási befektetést jelent, de hosszú távon megtérülésre számítanak, ezt jelzi, hogy a világ legnagyobb városai próbálják megszerezni a rendezési jogot. A 2008-as Játékok megrendezésére pályázott többek között Párizs, Toronto, Oszaka és Isztambul. A 2012-es olimpia megrendezésére jelentkezett London, New York, Moszkva, Madrid, Rio de Janeiro, míg Párizs 4 év elteltével újra próbálkozott.

Törökország az elmúlt években fontosnak tartotta, hogy sportrendezvényekkel és -sikerekkel keresztül próbálja népszerűsíteni magát. 2005 óta rendeznek Forma 1-es futamot Isztambulban. A török labdarúgásba is jelentős pénzt investált az állam. Többek között ennek a tudatos építkezésnek köszönhetően szerezte meg a válogatott a 2002-es világbajnokság és az idei európa-bajnokság bronzérmét. A török kormány 1992. május 5-én hozta meg azt a törvényt, mely arra kötelezi az ország olimpiai bizottságát, hogy minden alkalommal pályázatot kell benyújtania a NOB-hoz, amíg el nem nyerik a játékok rendezési jogát.

A kiadási oldalon komoly tőkét igényel maga a pályázat elkészítése és az ehhez kapcsolódó lobbitevékenység is. A legtöbb pénzt azonban a többségében újonnan épített, lehetőség szerint minden igényt kielégítő sportkomplexumokra, illetve a sportolók, kísérőik és természetesen a rengeteg turista okán megnövekedett infrastruktúrális beruházásokra kell költeni.

Az infrastrukturális jellegű fejlesztések jó részére egyébként is sor kerülne az adott városban, az olimpia hatására ez a folyamat pusztán felgyorsul, ez tehát a város fejlesztése szempontjából is igen hasznos. Az újonnan épített stadionokkal már árnyaltabb a kép, ugyanis azok egy része speciálisan az olimpiára készül, és a fő cél, hogy kielégítse a sportolók, a játékokat megtekintő nézők és újságírók igényeit is. Ennek megfelelően egy-egy létesítményt lényegesen több néző befogadására terveznek, mint amekkora kihasználtságra számíthat az olimpia után. Így is több választási lehetősége van a szervező bizottságnak, hogy mit kezdjenek az olimpia után a stadionokkal.

Az egyik bevett megoldás, hogy a sportkomplexumokba terveznek éttermet, rekreációs központot vagy olyan szolgáltatóipari egységet, melynek célja a helyiek kiszolgálása. Szintén jellemző, hogy megpróbálnak olyan létesítményt építeni, mely alkalmas több, más, nem feltétlenül a sporthoz köthető esemény lebonyolítására is. Így például koncerteket, vagy egyéb, a show-businesshez, szolgáltatóiparhoz kapcsolódó eseményt,

¹² <http://www.mssz.hu/modules/news/article.php?storyid=3314> (forrás: mob.hu)

például különböző kiállításokat tartanak a volt olimpiai helyszíneken.

A fenti két megoldás azt szorgalmazza, hogy ha már felépült egy létesítmény, utána minél jobban használják azt ki. Azonban előfordulhat az is, hogy egy-egy sportkomplexumot teljesen lebontanak, esetleg csökkentik befogadóképességét, vagy nagyban átalakítják, úgy, hogy az eredeti funkciójától eltérő szerepet kapjon.

Az Olimpiához köthető bevételeket alapvetően két részre lehet osztani. Az egyik oldalon a közvetlen bevételek állnak, melyek döntő hányadát a jegyeladásokból befolyó pénz teszi ki. Ezt viszonylag egyszerű mérni, mivel pontos nyilvántartást vezetnek, hogy hány darab és milyen értékű belépőt adnak el.

A másik oldalon a közvetett bevételi források találhatók. Ehhez köthető, hogy az idegenforgalom ugrásszerűen megnő az olimpia helyszínén, minek következtében a látogatók jelentős összegeket költenek a szállásra, az ellátásra, és sok más jellemzően turistajellegű kiadásra. Ezzel már nehezebb kalkulálni, de viszonylag megbízható képet ad az előtte lévő évek azonos időszakával összehasonlított fogyasztás nagysága. Ennek ellenére az olimpiák közvetlenül ritkán hoznak nyereséget a szervezőknek: az 1984-es los angelesi volt az első nyereséges vállalkozás – a 250 millió dolláros nyereséggel zárult játékok főrendezője, Peter Uberroth az év embere lett a Time magazin szerint –, viszont a legutóbbi athéni játékok ismét veszteséget hoztak – legalábbis rövidtávon.¹³

Az elmúlt hat olimpia bevételei¹⁴

Rendező város	Nyereség (USD)
Athén (2004)	Veszteséges
Sydney (2000)	1 milliárd 756 millió*
Atlanta (1996)	10 millió
Barcelona (1992)	5 millió
Szöul (1988)	300 millió
Los Angeles (1984)	250 millió

* bevétel; más források a profitot 330 millió dollárra becsülték¹⁵

13 <http://www.origo.hu/athen2004/200402181984.html>
 14 China Today November 5, 2004, <http://www.china.org.cn/english/sports/111340.htm>
 15 http://findarticles.com/p/articles/mi_qn4158/is_20021116/ai_n12660048

Amivel a legnehezebb számolni, azonban talán a játékok legnagyobb hozadéka, a rendezés által megszerzett presztízs. Már a Játékokat megelőző hónapokban is állandó téma az olimpia, így a rendező ország és város állandó médiafigyelmet élvez, ami szinte megfizethetetlen. Ráadásul egy jól megrendezett olimpia után az emberek többsége pozitív érzéseket társít a rendező országhoz és városhoz, melynek marketing értéke szinte felbecsülhetetlen.

Elég erős-e a magyar gazdaság az olimpia megrendezéséhez?

Azoknak az országoknak, melyeknek erős a gazdaságuk, így rendelkeznek a megfelelő tőkével a beruházásokhoz, egyértelműen jó befektetés az olimpia. A BOM szerint hazánk már megérett a rendezésre, akik a PriceWaterhouseCoopers (PWC) könyvvizsgáló cég 2006-ban elkészített olimpiai megvalósíthatósági tanulmányra hivatkoznak. A 2016-os játékok megrendezése 518 milliárd forint nettó költséggel járna, azonban erre pluszba jön még rá a legnagyobb tétel, az ország infrastruktúra-fejlesztése, ez szám szerint 4654 milliárd forint. A PWC elemzői szerint azonban az ilyenfajta beruházásokra az Olimpiától függetlenül is sor kell, hogy kerüljön. Ezen fejlesztések közé tartozik „többek között a 4-es és az 5-ös metró megépítése, az elővárosi vasútvonalak fejlesztése, az M0-ás körgyűrűteljes kiépítése, az M6-os, M8-as gyorsforgalmi utak megvalósítása, a Budapest-Szolnok-Záhony vagy a Budapest-Székesfehérvár vasútvonalak fejlesztése. A közlekedési infrastruktúra mellett Budapesten több környezetvédelmi fejlesztés is azonosításra került az olimpiával kapcsolatban, többek között a csepeli Központi szennyvíztisztító telep vagy a Dél-budai szennyvíztisztítótelep és a kapcsolódó szennyvízhálózat fejlesztése.”¹⁶

A BOM rendes tagjai között a magyar gazdaság, politika, sport és társadalom illusztris alakjai találhatók,¹⁷ Zwack Pétertől Habsburg Györgyön, Benedek Tiboron, Krizsó Szilvián és Hankiss Eleméren át egészen Bajnai Gordonig és Geszti Péterig. A felsorolás messze nem teljes, ugyanis a BOM több mint száz rendes tagot számlál, ám a fenti lista jól szemlélteti azt az egyedülálló összefogást, melyet az olimpia képes megteremteni. Ha ehhez hozzávesszük, hogy mely vállalatok támogatják teljes mellszélességgel a mozgalmat, már nem lehet kérdéses, hogy Magyarország vezető cégei számára a rendezés lehetősége milyen remek üzletet biztosíthat. A

16 http://www.privycouncil.hu/bom/bom_pwc_0702.pdf
 17 http://www.budapestiolimpia.hu/?page_id=3

rendes tag jogi személyek között tagok között található a teljesség igénye nélkül az OTP, a MOL, a Trigránit, a MALÉV és a Magyar Telekom is.

A jó szándék és az elhivatottság megkérdőjelezhetetlen, ám felmerül a kérdés, hogy ami hazánk vezető vállalatainak az érdeke, az Magyarország számára is ennyire egyértelműen jó üzlet-e. Az alapvető koncepció ugyanis, hogy az infrastruktúra-fejlesztés jó részére egyébként is szükség van, így az a pénz, melyet ebbe investálnak, nem vész el. Itt azonban két újabb kérdés foglalkoztatja a szakembereket és laikusokat egyaránt. Az egyik, hogy mi történik, ha a magyar gazdaság nem az elvárt ütemben fejlődik. Ebben az esetben ugyanúgy fel kell építeni azt az infrastruktúrát, melyet vállalt az ország a rendezés kapcsán, ám így olyan helyekről kell elvonni pénzt, ahol már amúgy is nagyon szűkös a keret. Másik megoldás lehet nemzetközi hiteleket felvenni, ám az ország adósságállománya így is kimondottan magas, ha a gazdaság nem megy jól, és még extra hiteleket is fel kell venni, hazánk könnyen egy nagyon rossz gazdasági spirálba kerülhet.

A másik komoly kérdés, hogy még a BOM és a tanulmány szerzői szerint is jelentős pénzeket kell megmozgatni a budapesti olimpia megrendezésére. Hazánkban eddig is sokan ítélték meg komoly problémának, hogy az ország túlságosan Budapest központú. Az esetleges olimpiával ez a szakadék még jobban nőne. Az országnak erőn felül kell támogatnia a játékokat, így a beruházási pénzek döntő többsége is a fővárosba kerülne, amivel természetesen a vidék elől szipkázna el a pénzt. Ez egyrészt strukturális problémákat jelentene, másrészt pedig tovább nőhetne a Budapest kontra vidék ellentét. A magvalósíthatósági tanulmány foglalkozik a játékokat kísérő, kiegészítő programokkal, melyeknek a vidéket is érintik, valamint a vízi versenyek egy részének a Balaton adhatna otthont. Az infrastrukturális

Az olimpiai játékok rendezésére bármely ország pályázhat, amelyik tagja a NOB-nak. A szervezet koncepciója, hogy egymást követő két olimpia ne legyen ugyanazon a földrészen. Ehhez természetesen szükséges volt a világ fejlődésére: fél évszázaddal ezelőtt nehezen lett volna elképzelhető egy – Japánt leszámítva – ázsiai ország rendezésében lebonyolított olimpia. A NOB a 80-as évek kezdetétől arra törekedett, hogy három egymást követő játék különböző kontinensen legyen. A pályázási rendszer 2000-ig egy, ezután kétszintes lett. Ez azt jelenti, hogy a pályázó városokat alkalmasságuk alapján két körben szűrik, oka egyszerű: az elmúlt 20 évben drasztikusan emelkedett azon városok száma, akik szívesen adnának otthont a nyári játékoknak, illetve a benyújtott pályázati anyagok színvonala is kiegyenlítettebb lett, így mérlegelni is nehezebb.

beruházások hosszútávon a vidék érdekét is szolgálják, ugyanakkor ahhoz nem fér kétség, hogy a leginkább a főváros profitálna egy hazai rendezésű olimpiából.

A szponzori támogatások drasztikus növekedése

A nyári játékok közül a NOB először az 1984-es, Los Angelesben rendezett olimpián értékesítette a közvetítési jogokat több, mint 100 millió dollárért. Ezzel egy olyan folyamat indult el, mely nem csak a mai napig érezteti hatását az olimpiai játékokon, hanem a mozgalom jövőjét is nagyban meghatározza. Azóta minden olimpián egyre nagyobb és nagyobb összegeket fizetnek mind a közvetítési jogokért, mind pedig az olimpia logójának használatáért. 1988-ban 9 nagyvállalat tartotta jövedelmező befektetésnek az embléma használatát, míg a Pekingi Játékokra 12 multinacionális cég élt a lehetőséggel. A jelentős különbséget az egyes vállalatok által kifizetett összegek jelentik. Míg 1984-ben a 9 főtámogató cég összesen 100 millió dollárt fizetett a NOB-nak, az idei nyári játékokra a 12 fősponzor összesen több mint 850 millió dollárral támogatta a Nemzetközi Szövetséget.

Szintén jelentős összegeket fizetnek azok a cégek, melyek nem magát az olimpiai mozgalmat, hanem csak a pekingi játékokat támogatják. A 11 szponzorból 8 kínai mamutvállalat, melyek között található telekommunikációs cég, bankóriás és légitársaság is. A három kivételt az Adidas, a Volkswagen csoport és a Johnson & Johnson jelenti. Ezek a cégek értelemszerűen elsősorban a helyi piacot szeretnék megnyerni maguknak. Kína esetében természetesen óriási üzleti potenciál van. A rohamléptekkel növekvő kínai gazdaság következtében jelentősen bővülő középosztály hatalmas belső piacot jelent.

A gazdaság nélkülözhetetlen szerepe tetten érhető az egyéni szponzori szerződéseken is. Sportolók, akik igen jó eséllyel indulnak az olimpiai játékokon, könnyen köthetnek viszonylag jó támogatói szerződéseket. Ezzel a cégek kevesebb pénzből tudják magukat reklámozni, mintha az egész mozgalmat támogatnák. Az egyéni szerződések azért is jelentenek jó befektetést, mivel a reklámérték nem korlátozódik az Olimpiai Játékok idejére. A kétszeres olimpiai bronzérmes (1980, 1988) Stefanek Gertrúd több mint 10 évvel az 1988-as olimpia után is egy reklámkampány arca volt, míg Egerszegi Krisztina, aki az 1996-os Játékokon vett részt utoljára, a mai napig feltűnik több hirdetésben is.

MIT ÜZEN A MÉDIA?

Az olimpia és a nemzeti azonosulás kapcsolata

Bizonyos szociológiai elméletek szerint a versenysport a huszadik században az ősi agresszióból, a háborúzás, párbajozás kultúrájából nőtte ki magát, a civilizációs fejlődés révén. Norbert Elias fejtette ki először véleményét a jelenségről, fegyverek nélküli háborúként jellemezve azt. Az olimpia esetében a nemzetek közötti rivalizálás, a nemzeti lobogó alatti felvonulás, a hazáért való küzdelem alátámasztani látszik ezt az elméletet. A különböző országok legjobbjai elsősorban nem saját maguk, hanem országuk sikeréért küzdenek meg.

Mindez a nézők részéről is igaz: a közönség nagy része nem sportágak rajongójaként nézi az olimpiát, hanem mint hazája sikeréért szorító fanatikus. A szurkolók habitusát, lelkesedését az adott sportág látványossága mellett nagyban befolyásolja hazájuk sikeressége is.

Az olimpia és a nemzeti azonosulás kapcsolata adekvát. Hazánkban ritka pillanat, amikor a nemzet lobogója mögött szinte az egész társadalom felsorakozik, mindenféle politikai töltet nélkül. Egy-egy sportolónk sikere nemzeti dicsőségként van elkönyvelve, a „jó magyarnak lenni” érzést táplálja.

Mivel keveseknek adatik meg, hogy a helyszínen izgulhassák végig a játékokat, a médiának óriási szerepe van, az izgalmak fenntartásáról a kiküldött tudósítók

A NOB számára mindig is fontos volt, hogy az olimpiai mozgalom minél szélesebb körben terjedjen el. Ennek megfelelően a bizottságnak 205 tagja van. Ez több államot jelent, mint amennyi az ENSZ-nek van, amely 192 tagot számlál. Elfogadják önálló tagnak Palesztinát, Hong Kongot, Tajvant és Puerto Ricot is. Utóbbi esetében az az érdekesség is előfordult, hogy pályáztak a 2004-es nyári játékok megrendezésére, míg az Egyesült Államok, aminek kötelékébe tartoznak az ENSZ-en belül, nem tett kísérletet arra, hogy országában tartsák meg az Olimpiát. Tajvan először az 1952-es olimpián vett részt, Athénból pedig taekwondósainak köszönhetően 2 aranyéremmel tértek haza.

kell gondoskodniuk. A riporterek feladata, hogy megeremtsék az olimpia atmoszféráját az otthon maradtaknak. Az, hogy a közvetítés módja mennyire meghatározó, jó példa az Egerszegi Krisztina - Vitray Tamás páros mai napig tartó szétválaszthatatlansága. Az 1988-as szöuli olimpián 200 méteres hátúszás döntőjének közvetítése az egész országban legendává, szállóigévé vált: „...és **elkezdett hajrázni ez a pici lány! Majdnem egy testhossz az előnye!...Bírja-e majd végig? Gyere Egérke, gyere kicsi lány! Ússzá!**”¹⁸

A magyar sport és sportközvetítés úgyszintén legendás pillanata volt, amikor az 1964-es tokiói olimpia vízilabda döntőjében a szovjetek elleni megnyert meccsen Szepesi György - akkor még csak rádión keresztül - „**lőj, lőj, lőj Dömötör, lőj!**” felkiáltással tolmácsolta az eseményeket.

A közvetítési jogok ára rohamosan emelkedik

A közvetítési jogok megszerzése potenciálisan kiváló üzletet jelenthet. Az egyik szegmens az olimpia pozitív üzenete. Ügyes marketinggel el lehet érni, hogy az emberek olimpiához kapcsolódó pozitív érzései összefonódjanak a televízió-társaságról alkotott képpel, így olyan plusz töltetet kaphat a csatorna, melyet igen nehéz lenne más módszerrel elérni. Ugyanakkor közvetlen bevételi lehetőséget kínál a reklámidő értékesítése. Lévén, hogy az olimpiai játékok rengeteg versenyszámból állnak és naponta akár 12-15, extrém esetben 24 óra sugárzására is lehetőség nyílik, a játékokhoz kapcsolódó reklámokra igen sok idő áll rendelkezésre.

A nagy áttörést az 1984-es Los Angelesben rendezett olimpia jelentette. A nyári játékok közvetítési jogainak értékesítése ekkor lépte át először a 100 millió dolláros

18 <http://peking2008.freeblog.hu/tags/vitray/> (forrás: mob.hu)

álomhatárt.¹⁹ A jogdíjak emelkedése azóta is töretlen. Az akkori 287 millió dolláros közvetítési díj közel hat-szorosát fizetik ki a különböző televíziós társaságok a pekingi játékokra, összesen több, mint 1,7 milliárd dollárt. Ebből 900 millió dollárt az amerikai NBC televízió társaság áll. A csatornának ezen felül még mintegy 100 millió dollárt tesznek ki az Olimpiához tartozó produkciós költségek. Fél perc reklámért 750 000 dollárt kér a csatorna, ami igen jól mutatja az olimpia reklámértékét. A hozzájuk tartozó más csatornák, mint a CNBC, MSNBC és a spanyol nyelvű Telemundo, még az anyavállalatnál is több időt szán a közvetítésekre.

Számos technológiai újításra is készül 2008-ban az NBC. HD formátumban is elérhetőek lesznek a pekingi versenyek, mint ahogy az internetes közvetítésre is nagy hangsúlyt fektetnek. Ennek ellenére olyan híresztelések is napvilágot láttak, miszerint a társaság nem fogja tudni értékesíteni az összes reklámidőt. A valóság azonban az, hogy a hirdetésre szánt blokkok több, mint 90%-a elkelt, ami mintegy 1 milliárd dollárt jelent, így az már biztos, hogy legalább nullszaldós lesz a vállalkozás. Ezen felül jön a szimbolikus hozadék, mely pénzben csak nehezen mérhető, szinte megfizethetetlen. A hatalmas összegért cserébe egyéb elvárásokat is támaszt az NBC a játékokkal szemben. Az USA-ban legnépszerűbbnek számító kosárlabda- és úszóversenyeket kínai idő szerint reggel tartják, mivel így Amerikában az esti főműsoridőben tudják élőben sugározni a viadalokat.

Itthon a közszolgálati televízió közvetít

Magyarországon más a helyzet. Az MTV-nek főként a presztízs miatt mindig is fontos volt, hogy ők közvetíthessenek az olimpiáról. Az eddig bevett gyakorlat szerint az állami, illetve közszolgálati televízió mindig megpróbálta megszerezni a három legjelentősebb sportesemény, az olimpia, a labdarúgó világbajnokság és Európa-bajnokság rendezési jogát. Először a 2006-os foci vébét közvetítette más televíziótársaság. Ekkor komoly riadalom támadt, hogy nem közvetítik az összes mérkőzést, csupán azokat, melyek gazdaságilag is jövedelmezőek. Ezek a félelmek azonban nem igazolódtak be, minden mérkőzést élő egyenesben sugárzott a kereskedelmi csatorna.

Az MTV, számára két sikertelen pályázat után, már biztosra akart menni. Ezért fizettek ki komoly összeget a kizárólagos közvetítési jogdíjakért. Jelentős eltérés a

három nagy sportesemény között, hogy míg hazánk 1986 óta sem foci VB-n, sem EB-n nem vett részt, addig az olimpiákon Magyarország hagyományosan az egyik legeredményesebb ország. Ez külön motivációt jelent mind a csatornának, mind a nézőknek, akik így olyan versenyeket is megtekintenek, amelyeket egyébként nagy valószínűséggel nem követnének nyomon, ha nem lenne magyar résztvevő.

A jogdíjakkal és egyéb produkciós költségekkel együtt 1 milliárd forintba kerül a közvetítés, de szakemberek szerint a reklámbevételek mindössze pár százmillióra tehetőek.²⁰ Ezek alapján tisztán látható, hogy a közszolgálati televízióknak nem célja, hogy gazdaságilag nyereséges legyen a közvetítés.

Az olimpia minden média számára fontos

Hazánkban szinte minden médium beszámol a játékokról, a kérdés inkább csak az, hogy mekkora terjedelemben. A vezető közéleti-politikai napilapok külön mellékleteket készítenek, melyet pár nappal az olimpia kezdete előtt társítanak a laphoz. A rádiók és a televízió csatornák várhatóan a hírműsorokban számolnak be az érdekesebb, de főként a magyar érdekltségű eseményekről. A két legnagyobb hazai hírportál is külön blokkot szán a játékoknak, felismerve azt a lehetőséget, hogy egy jó színvonalú internetes oldalon lehet a legkönnyebben nyomon követni az eseményeket, annak, aki éppen nem tudja a tv előtt tölteni az idejét. Szintén fontos szerepet töltenek be az interjúk, beharangozók, elemzések, melyeket nem csak a fanatikus sportrajongók követnek, hanem az olimpia iránt érdeklődő átlagember is.

Itthon a média szinte egyöntetű támogatása övezi az olimpiát. A játékokról egyre több és több hírt közölnek, míg augusztusban valószínűleg ez lesz a fő téma. Az olimpiát hazánk sikeressége miatt szinte szent tehenként kezelik, ami hozzájárul az olimpia pozitív megítéléséhez. Itt tehát kölcsönösen erősíti egymást a két folyamat, vagyis az olimpia pozitív szellemisége, és nagy népszerűsége miatt a különböző sajtóorgánumok erős szimpátiával viseltetnek a játékok iránt, minek következtében az emberekben tovább erősödik az olimpiával kapcsolatos idilli kép.

¹⁹ http://www.olympic.org/uk/organisation/facts/revenue/broadcast_uk.asp

²⁰ <http://index.hu/kultur/media/olimpia5486/>

A közös szurkolás öröme

Mostanra már megszokottá vált, hogy a nagyobb sporteseményekre kivetítővel készülnek a vendéglátóipari egységek. Számos helyen kisebb-nagyobb televíziókkal, kivetítővel várják az érdeklődőket, megteremtve ezzel a közös szurkolás lehetőségét. Annak ellenére történik mindez, hogy a versenyek jó része magyar idő szerint hajnalban lesz, amikor a kávézók, éttermek, kocsmák jó része zárva van, így nem tudják közvetíteni az összes eseményt.

INFORMÁCIÓ

A TÁRKI több mint 20 esztendeje van jelen a hazai és nemzetközi empirikus társadalomkutatásban. Kiemelt kutatási területei közé tartozik a társadalmi rétegződés és mobilitás, a munkaerőpiac, a jövedelmi eloszlás, a fogyasztás és életstílus, valamint a társadalmi attitűdök vizsgálata. Az utóbbi években egyre nagyobb hangsúlyt kap tevékenységében a piac- és marketingkutatás, valamint az egészségügyi kutatások. 2007-ben megalakult a Kopint-TÁRKI Zrt., amely gazdaság- és konjunktúrakutatással foglalkozik.

Elérhetőség:

cím: 1112 Budapest, Budaörsi út 45.

telefon: +36 1 309 7676

internet: www.tarki.hu

email: tarki@tarki.hu

Az Image Factory komplex szolgáltatásokat kínáló kommunikációs ügynökség. Szolgáltatásai a nyilvánosság hatékony kezeléséhez szükséges tevékenységeket ölelik fel. Foglalkozik stratégiai tervezéssel, a napi kommunikációs gyakorlat háttérét megalapozó kutatással, kommunikációs tanácsadással, média- és kampánymenedzsmenttel, profilépítéssel, válságmenedzsmenttel, településmarketinggel, kommunikációs audittal, és online arculatépítéssel.

Elérhetőség:

cím: 1053 Budapest, Múzeum krt. 27.

telefon / fax: + 36 1 315 3201

internet: www.imagefactory.hu

e-mail: info@imagefactory.hu